ПОРОГИ

Культурно-політичний місячник для українців у Чеській Республіці
POROHY Kulturně-politický měsíčník pro Ukrajince v České republice

№ 8/2024, рік XXX | č. 8/2024, ročník XXX
Усі електронні випуски часопису "Пороги" знайдете на:
ukrajinci.cz/casopis-porohy

МІЖ СЛОВОМ І ЗБРОЄЮ: ПАВЛО ВИШЕБАБА

ПРО ВІЙНУ, ТВОРЧІСТЬ, СМІЛИВІСТЬ

/ с. 14-19



Фото: Кирило Тігай @tiunsen

3-7

Колонка в соцмережі: нотатки на берегах одного фестивалю; Хроніки громади: Інформаційна Допомога біженцям;

8-13

Міграція: Українська криза біженців: сучасний стан справ; Чому в Угорщині немає українців і хто такі "мадярони"

20-22

Війна: Простіше купити за свої. Як ротні каси компенсують прогалини армійської логістики

HVĚZDY ZÁŘÍ PRO UKRAJINU

Vážení přátelé,
dovolujeme si Vás pozvat na benefiční umělecký večer Hvězdy září pro Ukrajinu, který se uskuteční:

20.11.2024 od 19:00

V ČESKÉM MUZEUM HUDBY
Karmelitská 2, Praha 1.



V rámci programu vystoupí čeští a ukrajinští umělci, sólisté operních scén, dětské soubory a herci. Speciálními hosty programu a těšit se na Vás budou **Jiří Dvořák a Václav Vydra.**
Záštitu nad akcí převzal pan **Martin Dvořák,** ministr pro evropské záležitosti.

Výtěžek z akce bude předán speciální sbírce Hvězdy září pro Ukrajinu
donio.cz/hvezdy-zari-pro-ukrajinu

která podporuje civilní obyvatelstvo a obránce Ukrajiny. Pojďme ochránit ukrajinské děti a jejich domovy. Válka na Ukrajině trvá již skoro 1000 dnů a nadcházející zima bude opět velmi těžká.

Potvrďte prosím účast na emailové adrese (RSVP):
hvezdyzariproukr@gmail.com

Organizátoři: Evropský kongres Ukrajinců / Ukrajinská iniciativa v ČR | **Partneři:** Národní muzeum, ICOM ČR, Velvyslanectví Ukrajiny v ČR

ECU EUROPEAN CONGRESS OF UKRAINIANS

ICOM international council of museums

MUSAEUM NATIONALE 1818 NÁRODNÍ MUZEUM

Пороги – культурно-політичний часопис для українців у Чеській Республіці. Виходить 12 разів на рік. № 8/2024, рік XXX. Підписано до друку 1 жовтня 2024 року. **Ел. пошта**: uicr@centrum.cz. **Інтернет-адреса**: www.ukrajinci.cz/ua/casopys-porohy/, реєстрація: МК ЧР/7044. **Номер готували**: Богдан Райчинець, Олексій Севрук, Тетяна Пилипчук, Олег Баланда. **Літературний редактор:** Богдан Козуб. **Художнє оформлення та верстка**: Тетяна Пилипчук, www.plttn.com. Використовуються повідомлення пресслужб посольств, інформагентств та ілюстрації з відкритих джерел. За достовірність викладених фактів відповідає автор статті. Редакція має право скорочувати матеріали і не поділяти поглядів автора. Часопис видається із фінансовою допомогою Міністерства культури ЧР. Видає: "Українська ініціатива в ЧР", Воцелова 3, Прага 2, ід. номер: 60448296; **контакт**: uicr@centrum.cz, www.ukrajinci.cz; Facebook.com/ukrajinska.uicr; **розрахунковий рахунок**: 1925774379/0800.

Porohy – kulturně-politický časopis pro Ukrajince v České republice. Vychází 12krát ročně. Název je odvozen od ukrajinského "porih" – práh, říční práh. Číslo 8/2024, ročník XXX. Uzávěrka: 1 Října 2024. **E-mail**: uicr@centrum.cz, **web**: www.ukrajinci.cz/cs/casopis-porohy/, registrační číslo: MK ČR/7044. **Číslo připravili**: Bohdan Rajčinec, Alexej Sevruk, Teťana Pylypčuk, Oleh Balanda. **Literární redaktor**: Bohdan Kozub. **Art director a redaktor**: Teťana Pylypčuk, www.plttn.com. Používáme tiskové zprávy velvyslanectví, informačních agentur a ilustrace z otevřených zdrojů. Za pravdivost uvedených informací je zodpovědný autor článku. Redakce může krátit text a neshodovat se s názory autora. Časopis vychází s finanční podporou Ministerstva kultury ČR. Vydává: Ukrajinská Iniciativa v ČR, z.s., Vocelova 3, Praha 2, IČO: 60448296, **kontakt**: uicr@centrum.cz, www.ukrajinci.cz.; Facebook.com/ukrajinska.uicr, **číslo účtu**: 1925774379/0800.

MINISTERSTVO KULTURY

НОТАТКИ НА БЕРЕГАХ ОДНОГО ФЕСТИВАЛЮ

ТЕКСТ: **Олексій Севрук**

На початку вересня у Таборі проходив літературний фестиваль TaBook, де ваш скромний оповідач мав честь взяти участь. Модератор Томаш Фержтек на заході, який відбувся у закладі "Тругларня", вдався до нетипового, проте дієвого способу. Після короткого уривка з "Європейки" розпочалася дискусія не стільки про біографічні мотиви, що спонукали автора до написання роману, скільки про різні аспекти української історії та сучасності. Дечим з того, що прозвучало того вечора, я вважаю за корисне поділитися з читачами "Порогів".



1. **Антисемітизм у "Європейці" та в сучасній Україні.** Треба визнати, що співіснування між різними етнічними групами, зокрема між єврейською меншиною і більшістю, було проблематичним. Та це стосувалося не лише України; подібну напругу можна було спостерігати по всій Європі. Метою автора не було замовчувати проблематичні моменти. Гадаю, що, навпаки, треба відкрито обговорювати минулі й теперішні проблеми. У сучасній Україні антисемітизм не є більшим, ніж в інших європейських країнах, навпаки, за деякими показниками він виразно менший. (Дорогою на TaBook я зустрів у Празі людину, яка голосно кричала про те, що нами всіма правлять американські євреї, і що це проблема). Теперішній президент України відкрито говорить про те, що є нащадком людей, які вижили під час Голокосту, хоча мали бути вбитими через свою приналежність до єврейства.

2. **Розподіл України на схід та захід**. Певно, існує, як, зрештою, будь-де інде. Проте нерідко його підкреслюють навмисно. У Чехії, скажімо, люди з Остравщини мають інше культурне тло, ніж із Плзеньщини, говорять іншими діалектами, і їхня ідентичність різниться. Схід Польщі зазвичай голосує інакше, ніж її захід. Подібна ситуація існує і в Німеччині. Кажуть, що кожна європейська країна має свого "східного варвара" (це називається орієнталізмом). Подібний механізм іншування може бути запущений також у рамках однієї окремої країни. Донбас належить до регіонів, які найбільше постраждали під час Голодомору 1932–1933 років. Демографічні втрати (м'яко кажучи) були компенсовані прибульцями з інших союзних республік, зокрема з тих-таки прикордонних російських регіонів. Вищий престиж російської мови в Радянському Союзі призвів до стигматизації української мови та до русифікації України, яка, звісно, була більшою в регіонах, де залишилося менше корінних носіїв. Беручи до уваги, що захід України не зазнав ані Голодомору, ані сталінських репресій тридцятих років, закономірно, що саме там збереглася чіткіша українська ідентичність. Але між цими двома полюсами простягається континуум, і некоректно говорити про якийсь чіткий розподіл України на схід та захід, як про це десятиліттями говорить російська пропаганда.

3. **Чи існує етнічний конфлікт між українцями та росіянами?** Сучасна війна є радше світоглядним конфліктом. На території України такого конфлікту не існує. Немає значення, який хто має етнічний бекґраунд. Можеш бути нащадком тих, хто вижив під час Голокосту, або мусульманином – і водночас бути українцем. Не так уже й важливо, що твої предки переселилися з-під Владіміра, Тамбова чи Рязані, а ти вдома спілкуєшся російською. Важливо те, чи людина залишається лояльною до України й чи вкладається в оборону в цій війні на знищення, яку веде сучасна Росія. Всередині країни на одному боці стоять ті, хто дивиться в майбутнє, хто бачить Україну як здорову, сильну, суверенну спільноту вільних людей, які самі вирішують свою долю й геополітичний вектор своєї країни, європейці. Натомість на другому боці бачимо тих, кого називають "гомо совєтікус", тих, хто з ностальгією озирається в минуле, в часи, коли Україна була периферією ядерної наддержави, що тримала в страху весь світ, і нині недвозначно показує, що завжди це може "повторити", принаймні в площині погроз і шантажу, коли йдеться про перетинання якихось химерних червоних ліній, а стосовно України цілком реально — несучи тупу агресію, руйнування, катування, зґвалтування, масові вбивства й суцільну смерть. І цю хтонь треба будь-що зупинити. ■

ПОСОЛЬСТВО УКРАЇНИ В ЧЕХІЇ ПОВІДОМЛЯЄ ПРО ЗАПУСК ВАЖЛИВОЇ ІНІЦІАТИВИ ВІД ОФІСУ ОМБУДСМАНА УКРАЇНИ

Офіс Омбудсмана України запускає важливу ініціативу, метою якої є проведення опитування серед українців, які наразі проживають за кордоном. Це опитування допоможе не тільки зібрати цінні відомості про умови вашого життя, але й забезпечити захист ваших прав у країнах перебування.

Основні завдання ініціативи:

- захист прав українців за кордоном, зокрема в країнах, де ви зараз перебуваєте;
- розробка стратегії для заохочення повернення українців на Батьківщину, створення сприятливих умов для вашого комфортного повернення додому.

Ми закликаємо кожного з вас не залишатися осторонь і взяти участь в цьому важливому опитуванні. Ваші думки та досвід можуть стати основою для важливих змін у державній політиці! **Перейти до опитування можна за посиланням: t.ly/weGql або скориставшись QR-кодом**

Долучайтеся до ініціативи та допоможіть Україні стати ще сильнішою! ■

ПРЕЗИДЕНТ ЧЕХІЇ НАГОРОДИВ ПОСМЕРТНО ДОБРОВОЛЬЦЯ, ЯКИЙ ЗАГИНУВ НА ВІЙНІ В УКРАЇНІ

Президент Чехії Петр Павел нагородив посмертно добровольця Карела Кучеру, який загинув на війні в Україні.

Карел Кучера загинув минулого року в березні неподалік Бахмуту. Петр Павел нагородив його медаллю «За героїзм». Нагороду передали матері хлопця. Кая, як його називали вдома, жив із батьками та молодшим братом в місті Нове Страшеці неподалік Раковніка.

Батьки сподівалися, що син стане вчителем, і були раді, коли після гімназії він вступив на педагогічний факультет. Але потім прийшов ковід, дистанційне навчання, і Карел вирішив не продовжувати навчання. Пізніше він вступив до Університету оборони в Брно, пише iDnes.cz.

За словами батьків, Карел активно цікавився подіями у світі і ще до повномасштабного вторгнення в Україну стверджував, що війна неминуча.

Саме Карел 24 лютого 2022 року розбудив батька, щоб повідомити, що сталося. Спочатку молодий чоловік надсилав гроші на збори для України, але відчував потребу робити більше.

«Одного разу він пояснив мені, що Путіну не потрібні території чи гроші, йому потрібні люди. Коли він захопить Україну, українці через кілька років стоятимуть проти нас — хочуть вони цього чи ні. Їх змусили б. І Кая зрозумів, що його місце тільки там, в Україні», — розповів батько хлопця Мартін.



Карел поїхав в Україну в травні 2022 року. Батькам він сказав, що їде на навчання резервістів. Лише пізніше зізнався телефоном, де насправді перебуває.

В Україні він став членом Третього піхотного батальйону Інтернаціонального легіону оборони, легального підрозділу української армії, створеного Президентом України Володимиром Зеленським. Батальйон складається з іноземних добровольців. Кая використовував ім'я Чарлі Чех, що поєднувало його чеське прізвисько Чарлі і те, як його називали українці — Чех.

Карел Кучера повертався додому з України двічі. Батьки щоразу сподівалися, що переконають його залишитися. Але їм ставало дедалі зрозуміліше, що це не допоможе.

«Під час другого візиту додому він сказав, що мусить їхати, бо, якщо не повернеться, це підірве моральний стан його підрозділу. Вони покладалися на нього», — розповіла мати хлопця Яна.

Останнє повідомлення, яке Карел надіслав батькам Яні та Мартіну, було 18 березня 2023 року. Він скинув фото, на якому їсть бургер в авто, яке їде на фронт.

Військовий загинув під Бахмутом.

Нагадаємо, що військового посмертно нагородив і Президент України Володимир Зеленський орденом за мужність. ■ **Пороги**



ВІДОМА КОМПАНІЯ З ПРЕДСТАВНИЦТВОМ У ЧЕХІЇ ПЕРЕДАЛА В УКРАЇНУ ЕКСКАВАТОР

Провідний світовий виробник будівельної техніки Bobcat передав в Україну екскаватор.



Від президента компанії Doosan Bobcat EMEA Гарі Хорнбахера (праворуч) екскаватор передано представнику благодійної організації «Українська ініціатива» пану Богданові Райчинцю

Урочисте передання відбулося у середньоческому Добриші, де компанія з 2007 року проєктує, розробляє, виробляє та тестує будівельну техніку. Екскаватор E60, один із найпотужніших, які виготовляє Bobcat, символічно передав президент компанії Doosan Bobcat EMEA Гарі Хорнбахер представнику благодійної організації «Українська ініціатива» пану Богдану Райчинцю.

«Ми дуже цінуємо цей дар від Doosan Bobcat. Екскаватор буде передано дочірньому осередку "Української ініціативи" у Чехії, яка займається прямою гуманітарною допомогою Україні. Машина буде використовуватися під час наземних та земляних робіт для усунення наслідків війни», – зазначив пан Райчинець.

«Нам небайдужий світ навколо нас, соціальна відповідальність є невід'ємною частиною нашої корпоративної культури. Ми пишаємося тим, що можемо допомогти у відновленні України», – сказав президент Doosan Bobcat EMEA Гарі Хорнбахер. *«Ми віримо, що наша підтримка принесе реальну користь та допомогу там, де вона найбільше потрібна»*. «Українська ініціатива в Чеській Республіці» (UIČR) була заснована у 2012 році з метою надання гуманітарної допомоги Україні. Організація працює постійно, особливо активно з 2014 року після анексії Криму та початку російської агресії, а також із лютого 2022 року після повномасштабного вторгнення в Україну. Організація є частиною європейської мережі українських організацій (Європейський конгрес українців із штаб-квартирою у Празі).

Цей дар допоможе у відновленні інфраструктури, яка зазнала серйозних пошкоджень. Екскаватор буде використовуватися в різних будівельних та ремонтних проєктах, зокрема для відновлення доріг, мостів і громадських будівель. ■

Пороги

ТРЕТІЙ СВІТОВИЙ ФОРУМ УКРАЇНОЗНАВЧИХ СУБОТНІХ І НЕДІЛЬНИХ ШКІЛ

Іноземна делегація Міжнародної неурядової організації співпраці та розвитку у складі координатора міжнародних місій OCD (Organization for Cooperation and Development) перебуває на третьому світовому форумі українознавчих суботніх і недільних шкіл.



Одну з найбільших делегацій представляли методисти, вчителі та філантропи з Чехії.

Міжнародний захід пройшов в Україні (м. Львів) та тривав до кінця серпня. Головним організатором є Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою. За словами оргкомітету, загалом до події зголосилися понад 200 учасників з України та 28 країн світу.

У рамках форуму відбулася VIII Міжнародна конференція "Українська мова у світі". Цю конференцію Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою (МІОК) Національного університету "Львівська політехніка" проводить що два роки. У ній беруть участь викладачі з вчителями, громадські діячі, міжнародні спостерігачі та представники української влади. Учасники пробують обговорювати актуальні питання, пов'язані зі сферами буття української мови у світі, викладанням предметів українознавчого циклу в університетах і школах за кордоном, сертифікацією та статусом української мови тощо. ■

OCD

КРАЙОВИЙ ЦЕНТР ДОПОМОГИ УКРАЇНЦЯМ, ЩО НАДАЄ БЕЗКОШТОВНЕ ЖИТЛО, ЗМІНИТЬ РОЗТАШУВАННЯ

Крайовий центр допомоги Україні в місті Острава переїде на нову адресу. 25 жовтня 2024 року о 12:00 буде зачинено KACPU Острава.

Відділення переїде на нову адресу до міста Гавіржов: **Na Kopci 5, 735 64 Havířov – Dolní Suchá**. KACPU відновить роботу за новою адресою з 30 жовтня 2024 року.

Короткочасний притулок також переїде до міста Гавіржов та буде відкритий за тією ж адресою вже 25 жовтня 2024 року з 12:00.

Саме в цьому центрі з 30 жовтня можна подати заяву на безплатне гуманітарне житло. Право на нього мають тільки новоприбулі біженці з України. Це житло можуть надати будь-де в Чехії. Де саме жити – вибрати не можна.

У позаробочий час KACPU в Гавіржові надає короткочасний притулок.



Нагадаємо, що після 1 вересня 2024 року право на безплатне проживання протягом 90 днів мають тільки новоприбулі в Чехію українці.

Внаслідок цього кількість біженців, які проживають в гуманітарному житлі, зменшилася до 756 станом на жовтень. ■ **Naší Ukrajinci**

ЗМУСЯТЬ ПОВЕРНУТИ КОШТИ: ЩО БУДЕ УКРАЇНСЬКИМ БІЖЕНЦЯМ ЗА МАХІНАЦІЇ З ГУМАНІТАРНОЮ ДОПОМОГОЮ

Українські біженці мають вказувати правдиву інформацію при поданні заявки на гуманітарну допомогу. В разі махінацій їх можуть змусити повернути вже виплачені кошти.

Як зазначили в організації IOM, йдеться зокрема про спільне проживання з новоприбулими в Чехію родичами. Згідно із законом, біженці зобов'язані повідомляти Уряд праці про це. Близьких родичів, які тільки приїхали в Чехію та також отримали візу тимчасового захисту, треба подавати у своїй заявці на гуманітарну допомогу. Йдеться про випадки, коли вони живуть з вами.



«Доходи та майно іноземців з візою тимчасового захисту, які проживають разом і спільно покривають витрати на життєві потреби, оцінюються в одній заявці на отримання гуманітарної допомоги», – підкреслили в IOM.

Тобто робити новоприбулим родичам, які живуть разом з вами, окрему заявку для отримання більшої виплати – заборонено.

«У випадку, якщо особа приховує факт спільного проживання з новоприбулими членами своєї родини, Уряд праці після здійснення перевірки може вимагати повернути вже виплачену гуманітарну допомогу», – заявили в IOM.

Це правило розповсюджується і на новонароджених дітей.

Також в Уряд праці потрібно повідомляти, якщо родич переїхав, у випадку розлучення або смерті. Це також впливає на розмір гуманітарної допомоги. ■ **gromada.cz**

З ПОДАТКАМИ, АЛЕ БЕЗ ДОПОМОГИ: ДОЗВІЛ НА ДОВГОСТРОКОВЕ ПЕРЕБУВАННЯ ЗАЗНАВ КРИТИКИ

Громадські організації розкритикували проєкт так званого спеціального дозволу на довгострокове перебування для українських біженців. Його планують надавати в наступному році. За словами представників організацій, умови несправедливі щодо українців.

В неприбуткових організаціях зазначають, що українці, які перейдуть на цей вид візи, працюватимуть і сплачуватимуть податки до бюджету Чехії. Водночас вони не зможуть отримувати допомогу на житло, дитячі виплати тощо.

Занепокоєння викликає і те, що в разі фінансових проблем українці з цим типом перебування не зможуть повернутися до візи тимчасового захисту.

Перехід на цей тип візи планується розпочати влітку 2025 року. ■

gromadacz

НАСЛІДКИ ТРУДОВОЇ ЕКСПЛУАТАЦІЇ УКРАЇНЦІВ У ЧЕХІЇ: ЖІНКА НАРОДИЛА ПЕРЕДЧАСНО, ДИТИНА ПОМЕРЛА

Українська біженка в Чехії народила передчасно, її дитина померла. Трагедія сталася через недобросовісність агенції із працевлаштування.

Про випадок розповів Віктор Румпік з плзеньської організації «Діаконія Захід». Він давно займається питаннями міграції та прав людини.

«Іноземка зі статусом тимчасового захисту працювала на початку року через агенцію на складі неподалік Плзені. Коли вона завагітніла, почала боятися втратити роботу. Звичайною практикою було звільнення вагітних або хворих жінок», – пояснив він.

Жінка звернулася до гінеколога лише через п'ять місяців. Лікар порекомендував їй пройти обстеження, пишуть Novinky.

«Жінка звернулася до українських координаторів з агенції, які пообіцяли вирішити всі питання та запропонували їй продовжувати працювати. Навіть на 7-му місяці вагітності вона все ще не пройшла обов'язкові обстеження», – сказав Віктор Румпік. Лише коли жінка зустріла соціального працівника з «Діаконії Захід», вони разом поговорили з гінекологом, який назвав вагітність ризикованою.



«Проте агенція повідомила жінці, що вона не може піти у декретну відпустку чи на лікарняний, оскільки біженці зі статусом тимчасового захисту нібито не мають на це права. Через це її контракт буде розірвано. На жаль, через стрес, відсутність нагляду за вагітністю та інші ускладнення жінка народила передчасно, і дитина померла», – розповів Віктор Румпік.

За його словами, це наслідок недобросовісних практик агентств із працевлаштування.

Керівниця комунікацій «Діаконії Захід» Барбора Ульдрихова додала, що іноземці зазвичай бояться повідомляти про це в поліцію або в інші установи.

«Агенції тримають їх у руках. Вони погрожують їм, що ті втратять роботу й житло, адже агенції часто забезпечують і те, і інше. Вони навіть здатні виселити людей на вулицю впродовж дня. Також агентства лякають тим, що внесуть їх до чорного списку, і вони не знайдуть роботи більше ніде. Через це клієнти бояться виступати проти них», – пояснила вона.

У їхній базі даних є сотні історій клієнтів, з якими роботодавці поводилися несправедливо та зловживали їхнім скрутним становищем.

Як додала Барбора Ульдрихова, іноземці не отримують довідок про стаж, документації щодо пенсійного страхування, не мають оплати лікарняного або агентства не дотримуються строків розірвання контракту. ■

gromada.cz

КОРИСНІ ПОРАДИ ДЛЯ МАТЕРІВ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ: ВАШІ ПРАВА НА РОБОТІ

Зараз матері, які працюють, щодня стикаються з безліччю викликів, які виникають на перетині професійної діяльності та родинних обов'язків. Важливо знати свої права та можливості, щоб забезпечити гармонію між роботою і сім'єю.

Ділимося кількома корисними порадами для таких матерів.

1. **Якщо ви доглядаєте за дитиною до 15 років або здебільшого самостійно опікуєтеся особою, яка потребує допомоги**, ви маєте право попросити роботодавця про скорочення робочого часу, зміну графіка (наприклад, перенесення початку або закінчення змін), або ж планування роботи лише в певні дні тижня. Якщо немає суттєвих виробничих потреб, роботодавець зобов'язаний задовольнити ваше прохання. У разі суперечки саме роботодавець має довести, що є важливі причини для відмови.



Пам'ятка для матерів на роботі

2. **Якщо вам потрібно супроводжувати дитину або батьків до лікаря на обстеження чи лікування**, ви маєте право на відгул із повною компенсацією заробітної плати. Відгул надається максимум на один день, якщо медична процедура не могла бути проведена поза робочим часом, за умови наявності підтвердження від лікаря.

3. **Якщо ваша дитина молодша за 10 років**, ваша відсутність через її хворобу або закриття дитячого садка вважається поважною причиною.

4. **У випадку догляду за дитиною віком понад 10 років або, наприклад, за батьками**, відсутність буде визнана поважною лише за рішенням лікаря. Детальні умови виплати допомоги з догляду за хворими описані в Законі про медичне страхування.

5. **Якщо у вас є дитина віком до 3 років,** роботодавець зобов'язаний надати декретну відпустку на 28 тижнів. Для дітей віком понад 3 роки ви можете попросити відпустку без збереження зарплати, але роботодавець не зобов'язаний її надавати.

Також ви можете зателефонувати на інформаційну цілодобову лінію Міністерства внутрішніх справ Чехії (Ministerstvo vnitra ČR), призначену для іноземців із тимчасовим захистом: + 420 974 801 802. ■

УКРАЇНСЬКА КРИЗА БІЖЕНЦІВ: СУЧАСНИЙ СТАН СПРАВ

Тотальне російське вторгнення в Україну спричинило, серед іншого, найбільшу вимушену міграцію в Європі з часів Другої світової війни. Поступово емігрувала третина населення країни, яка зазнала нападу. Через два з половиною роки після початку конфлікту понад десять мільйонів українців залишаються поза своїми домівками. Близько третини з них залишилися переселенцями в межах самої України. Понад шість з половиною мільйонів біженців знайшли притулок за кордоном, і це не тільки в Європі, але й за океаном. "Пороги" публікують текст, перекладений українською, від благодійної організація "Člověk v tísni".

Текст: Якуб Андрле, **переклад**: porohy.cz

Міграційні потоки, спричинені війною, яку розв'язала Росія, вже давно не обмежуються лише втечею з України до першої безпечної країни. Вони стають дедалі складнішими. Останніми місяцями чітко помітна тенденція до переселення біженців із країн, що безпосередньо межують з Україною, далі на захід — насамперед до Німеччини, а також до Канади, де існує потужна українська діаспора. Багато українців підтримують зв'язок із батьківщиною завдяки короткочасним поїздкам туди і назад, що є продовженням уже наявних моделей сезонної трудової міграції. Мільйони біженців повернулися до України назавжди, але далеко не завжди до тієї ж області, звідки вони походять.

Ситуація в Європі

За оцінками Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR), зараз у Європі перебуває приблизно 6 мільйонів українських біженців.

Розподіл біженців зазнав значних змін порівняно з першими місяцями кризи. Якщо у 2022 році Польща приймала найбільше вимушено переселених осіб, то тепер основною країною призначення стала Німеччина. За оновленими статистичними даними, понад 1,1 мільйона українських біженців перебувають на території Німеччини. Хоча місячні показники припливу варіюються, вони залишаються суттєвими: наприклад, з кінця липня до кінця вересня 2024 року було зареєстровано близько 20 тисяч новоприбулих.

Ситуація в Польщі також зазнала значних змін. Із понад 1,6 мільйона біженців, яким Польща надала тимчасовий захист, на сьогодні в країні фактично залишилося приблизно 970 тисяч. Сотні тисяч українців, особливо у 2022 році, вирушили до Німеччини, а також до інших країн Західної Європи.

Наразі кількість осіб із тимчасовим захистом у Польщі стабілізувалася. Однак потрібно зазначити високу мобільність на польсько-українському кордоні: згідно з даними польської прикордонної служби, щодня обидва напрями перетинають десятки тисяч осіб. Найчастіша причина тимчасових повернень до України — це відвідини рідних.

Якщо звернути увагу на кількість біженців у співвідношенні до кількості населення, Чехія посідає перше місце серед країн ЄС — приблизно

> *Згідно з даними польської прикордонної служби, щодня обидва напрями перетинають десятки тисяч осіб. Найчастіша причина тимчасових повернень до України — це відвідини рідних*

35 громадян України з тимчасовим захистом припадає на кожну тисячу жителів. Більший відсоток біженців в Європі спостерігається лише в Молдові, яка не входить до Євросоюзу: там українці складають близько однієї двадцятої частини населення.

Серед західноєвропейських країн найбільший відносний показник біженців має не Німеччина, а Ірландія, що для багатьох може бути неочікувано. З лютого 2022 року тимчасовий захист в Ірландії отримали близько 110 тисяч українських громадян. Однак стрімке зростання кількості біженців припинилося після суворого обмеження соціальної допомоги для новоприбулих, яке набрало чинності у квітні 2024 року.

У цьому контексті варто нагадати, що українська криза з біженцями є лише однією з багатьох, які мають місце не лише в Ірландії, але й у Німеччині та Австрії. Одночасно з масовим напливом українців до цих країн надходить рекордна кількість заяв на притулок від громадян неєвропейських країн, таких як Сирія, Афганістан, Судан і Венесуела.

Канада і США

Значна частина українських біженців знаходить притулок за океаном. Від лютого 2022 року понад пів мільйона українців вирушили до Канади та США. Обидві країни впровадили спеціальні візові режими для українських біженців. Заявники на проживання в Канаді можуть скористатися програмою CUAET (Canada-Ukraine Authorization for Emergency Travel), яка дозволяє отримати дозвіл на роботу та навчання. Попит на участь у програмі дуже високий — станом на квітень 2024 року канадські органи зареєстрували близько 1,2 мільйона заявок, з яких майже мільйон вже було схвалено. Однак фактично до Канади прибуло близько 300 тисяч громадян України.

Більшість із приблизно 270 тисяч українців, які виїхали до США, отримали або статус тимчасового захисту, або (для тих, хто прибув після 1 квітня 2022 року) спеціальну гуманітарну візу в межах програми Uniting For Ukraine (U4U). Основний принцип цієї візи, що видається на два роки, передбачає гарантію від осіб або сімей із легальним статусом проживання в США. Ця спонсорська роль може бути взята на себе як родичами чи друзями заявників, так і волонтерами з-поміж громадськості.

РОЗМІЩЕННЯ ВНУТРІШНІХ БІЖЕНЦІВ ЗА ОБЛАСТЯМИ

Říjen 2024



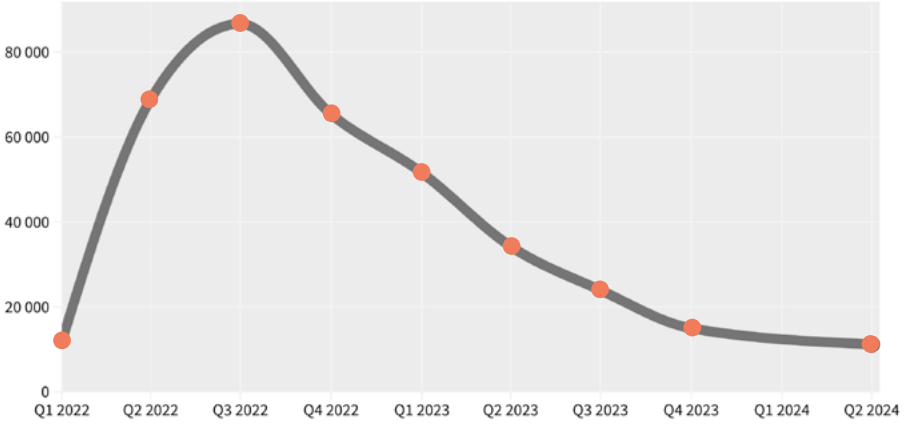
Відносно високий інтерес українців до переселення в Канаду та США можна пояснити, зокрема, глибокою та багатою міграційною історією. В обох північноамериканських країнах ще з 19-го століття існує сильна українська діаспора.

Росія

Дані щодо кількості українських біженців, які виїхали до Росії, залишаються дуже суперечливими. Офіційні російські джерела наводять дані про 5 або навіть більше ніж 7 мільйонів переселенців. Проте, згідно з дослідженням російської неурядової організації «Громадська підтримка», ці цифри радше відображають кількість перетинів кордону і значно перебільшені. Експерти оцінили реальну кількість переселених на 1,2 мільйона, що також узгоджується з оновленими даними ООН.

Що стосується долі українців, переселених до Росії, відомо небагато. За урядовими постановами, пересе-

РОСІЯ: КІЛЬКІСТЬ УКРАЇНЦІВ ЗІ СТАТУСОМ "ТИМЧАСОВОГО ПРИТУЛКУ"



ленці мали бути розподілені по всіх 85 російських регіонах — від Воронезької та Ростовської областей до віддалених регіонів, таких як Чукотка.

Інформація щодо правового статусу переселених також залишається неоднозначною. Замість статусу біженця, який майже не використовується в Росії, в 2022 році українцям частіше надавали тимчасовий притулок, що передбачало менше прав і обов'язок регулярної перереєстрації. Однак кількість осіб із цим статусом постійно зменшується, і наразі лише близько 11 тисяч українців мають статус тимчасового притулку.

В той час як Росія зазвичай називає переміщення з окупованих територій "евакуацією", міжнародне співтовариство вважає це депортацією через непідтвердження російських анексій. У березні 2023 року Міжнародний кримінальний суд у Гаазі видав ордер на арешт російського лідера Володимира Путіна у зв'язку з викраденнями українських дітей. За останніми українськими оцінками, на російській території перебуває майже 20 тисяч таких дітей.

Повернення

Суттєва частина біженців уже повернулася на батьківщину. На початку квітня 2023 року УВКБ ООН зареєструвало понад 11 мільйонів перетинань кордону в напрямку України. Однак ця цифра також включає осіб, які неодноразово переміщуються через кордон. Міжнародна організація з міграції (МОМ) оцінює реальну кількість тих, хто повернувся, на 4,5 мільйона.

> *Плани біженців щодо повернення залишаються незмінними: за опитуваннями громадської думки в Європі більшість переміщених осіб має намір повернутися в Україну*

Плани біженців щодо повернення залишаються незмінними: за опитуваннями громадської думки в Європі більшість переміщених осіб має намір повернутися в Україну. Проте як провідні українські представники, так і незалежні експерти згодні, що масове повернення буде можливе лише за виконання трьох основних умов: наявності роботи, житла та безпеки.

Внутрішні біженці

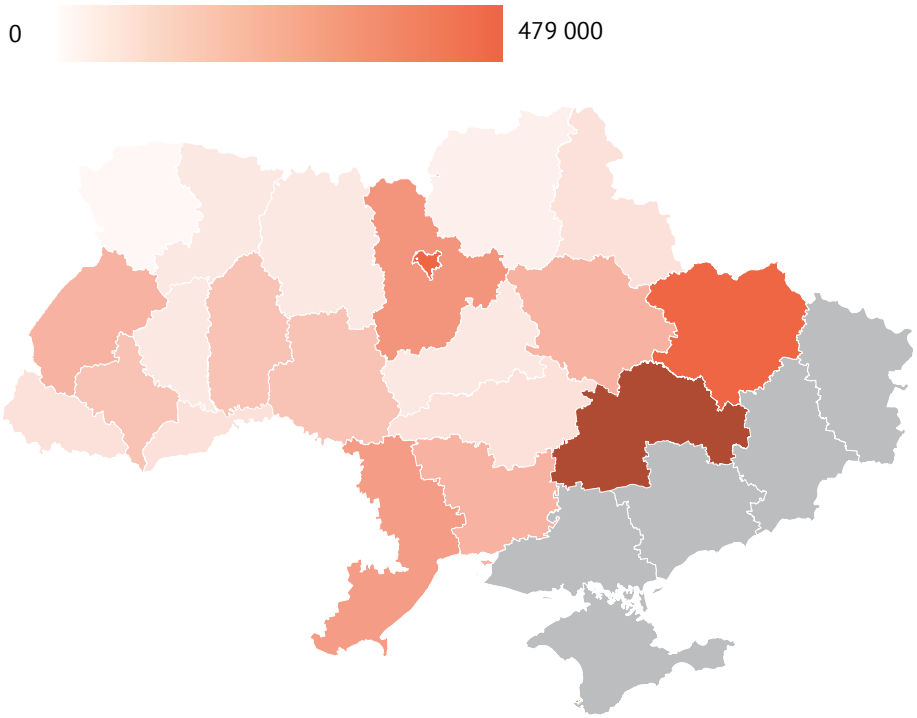
Часто випускається з уваги, але невід'ємною частиною української кризи біженців є внутрішнє переміщення. За останнім звітом МОМ з березня 2024 року кількість внутрішніх біженців (так званих IDPs) становила приблизно 3,5 мільйона. Українська влада оцінює, що разом із людьми, які були переміщені ще до 24 лютого 2022 року, населення IDPs налічує загалом 4,9 мільйона осіб.

Практично половина внутрішньо переміщених осіб (IDPs) походить з Харківської та Донецької областей. Розміщення внутрішніх біженців протягом часу зазнало значних змін: якщо в перші місяці війни найбільше людей шукали притулок на заході країни, то наразі більшість із них залишаються на сході, який постраждав найбільше. Лише в Дніпропетровській та Харківській областях наразі проживає близько 900 тисяч внутрішньо переміщених осіб. Дуже висока кількість IDPs, загалом понад 600 тисяч, зафіксована також у Києві та Київській області.

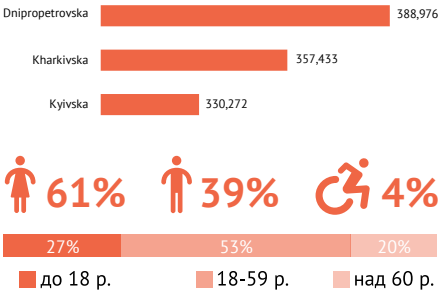
Соціально-економічна ситуація внутрішніх біженців

Соціально-економічна ситуація внутрішніх біженців погіршується з ростом тривалості їхнього вимушеного переселення. За останніми даними дослідження Міжнародної організації з міграції (IOM), лише приблизно половині внутрішньо переміщених осіб у працездатному віці вдалося знайти легальне працевлаштування. Більшість домогосподарств вже вичерпали всі свої заощадження. Внутрішні біженці все більше залежать від державної допомоги, яка, проте, з березня 2024 року суттєво обмежена. Раніше на цю допомогу могли розраховувати всі офіційно зареєстровані IDPs, але після зміни правил вона стала доступна лише для особливо вразливих груп, таких як літні люди, особи з визнаною інвалідністю чи сироти. ■

РОЗМІЩЕННЯ ВНУТРІШНІХ БІЖЕНЦІВ ЗА РЕГІОНАМИ



Кількість зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб, які були змушені залишити свої домівки з лютого 2022 року, в трьох областях



ПРОГРАМА ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ УКРАЇНЦІВ У НІМЕЧЧИНІ ПРОВАЛИЛАСЯ: У ЧОМУ ПРИЧИНИ

Федеральне контрольно-ревізійне управління Німеччини (BRH) опублікувало звіт, в якому стверджується, що урядова програма зі спрощеного працевлаштування українців Job-Turbo не дала результатів. Звіт проаналізувало видання Bild, повідомляє Liga.net.

Текст: TEXTY.ORG.UA



Програма розраховувала охопити щонайменше 400 000 українців у Німеччині, яким після інтеграційних курсів мали надати пропозицію щодо працевлаштування. Аудит BRH показав, що у 2023 році лише 20% тих, хто пройшов інтеграційні курси, отримали пропозицію щодо працевлаштування від центрів зайнятості, і жоден українець так і не отримав роботу. У 2024 році пропозицію отримали 40% після закінчення курсів, із них працевлаштувалося менш ніж 1%.

У звіті BRH вказує на основні проблеми з програмою працевлаштування.

Перша — тривалий час очікування інтеграційних курсів: українцям часто доводиться чекати курсів кілька місяців через те, що центри зайнятості шукають курси лише в безпосередній близькості до місця їх проживання.

Інша проблема полягає в тому, що надто багато українців передчасно кидають інтеграційні курси та повідомляють про "проблеми зі здоров'ям", які документально не фіксуються. Це дозволяє українцям припинити пошуки роботи й надалі отримувати соціальні виплати.

Також зазначається низький рівень контактів між центрами зайнятості та українцями, які пройшли інтеграційні курси. Передбачалося, що центри пропонуватимуть нові вакансії кожні шість тижнів тим, хто закінчив курси. Але аудит BRH показав, що у 2023 році консультації проходили в середньому раз на шість місяців, а у 2024 році — раз на 115 днів.

За даними BRH, близько 720 000 українців у Німеччині, зокрема 500 000 працездатних, отримують соціальну допомогу. Згідно зі звітом, щомісячні витрати на допомогу українцям становлять близько 539 млн євро. ■

ЧОМУ В УГОРЩИНІ НЕМАЄ УКРАЇНЦІВ І ХТО ТАКІ "МАДЯРОНИ"

Засновник та голова громадської організації "Україна Інкогніта" пише для "Історичної правди", як в Угорщині відбувалася асиміляція українців.

Текст: Роман Маленков, texty.org.ua

Історично так склалося, що етнічні українські землі є на сучасних теренах усіх наших сусідів. Берестейщина у Білорусі, Лемківщина, Бойківщина та Підляшшя у Польщі, Пряшівщина у Словаччині, Мармарош та Буковина в Румунії, Придністров'я в Молдові, Стародубщина та Східна Слобожанщина в РФ.

Ну це ніби знають усі. А от як так сталося, що немає етнічних земель українців в Угорщині? Чи може є? Давайте розбиратися.

Нині в Угорщині мешкає дев'ять з половиною мільйонів осіб, серед яких 78 % становлять угорці, або мадяри, як вони самі себе називають. На другому місці в країні роми – їх 3,6 % (308 тисяч), на третьому німці – 1,6% (130 тисяч), ну а далі словаки, румуни, хорвати, серби, словенці...

Дивина, але українці – представники найбільшого сусіда Угорщини, не мають в країні навіть власної національної організації, і відповідно, їх кількість вважається такою низькою, що ніхто їх навіть не рахує. Як таке взагалі можливо? А може українців мадяри, як і словаки, називають русинами? Дійсно, є така національність в переліку, але кількість русинів в Угорщині всього чотири тисячі. А в сусідніх з Угорщиною Словаччині та Румунії мешкає відповідно 55 і 51 тисяча українців, і це лише офіційно.

Виходить, що в процесі історичного розселення українці обминули нинішню Угорщину, хоча зовсім не обминули сусідні країни, які в часи розселення були складовими частинами королівства Угорщина.

Бути такого не може. Особливо, зважаючи на те, що українці й угорці тривалий час були в одній імперії.Ко-



Мапа греко-католицьких єпархій в Австро-Угорщині, 1909 рік

лись на екскурсії, у замку "Паланок", нам розповідали, що Мукачівська греко-католицька єпархія займала дуже значну площу й сягала далеко за межі нинішнього Закарпаття, в тому числі й у мадярські землі.Значить там теж були греко-католики. А чи є вони там нині? Офіційна статистика каже, що греко-католиків в Угорщині майже триста тисяч. Отакої... Виявляється, українці мешкали в Угорщині із давніх часів. Особливо багато їх було у північно-східних регіонах. Кількість українців особливо збільшилася в останню чверть XVII століття, після звільнення країни від османів. Майже всі поселенці, які прийшли у покинуті населенням області, були україномовними греко-католиками Мукачівської єпархії.

У XVIII столітті в греко-католицьких храмах Угорщини почали прово-

дити богослужіння мадярською мовою – це був перший потужний крок до асиміляції українців.

Керівництво угорського королівства зрозуміло, що не варто знищувати русинів-українців фізично – потрібно знищити їхню мову, і русини зникнуть. Потім закрили українські школи…

Другий крок, ще потужніший зробили у XIX столітті – влада різними методами почала стимулювати мадяризацію. Тоді з'явився термін мадярон – таким словом називали змадяризованих русинів-українців, в першу чергу представників духовенства та інтелігенції, яка має відверту угорську орієнтацію.

Мадярони відмовилися від власної мови, культури, релігії, почали сприяти мадяризації українського населення, примушуючи соромитися свого народу та приховувати своє українське походження.

Видатний закарпатський просвітитель Олександр Духнович ось як писав про мадяронів:

"Йому руське слово бридке; він соромиться руського. Сущий поміж мадярами, він уже мондокає, шукаючи тим схильності у чужих... Так істинно єсть моє слово: русин угорський (мадярон) чим-небудь буде тільки не русином",

"У них (мадярів) всі народи – бидло, скоти, тільки один мадяр був людиною, хто не мадяр, той і не людина".

В Угорському королівстві були створені такі умови життя та психологічний клімат для національних меншин, які змушували, часто наперекір особистим принципам та переконанням, відрікатися від власної національної культури, мови, політичних, релігійних та інших поглядів.

Угорцям був притаманний високий рівень нетерпимості щодо немадярських національностей. Лише відмова від своєї народності, визнання себе мадяром та "патріотична" діяльність, як правило, давали можливість здобути освіту, зберегти чи зайняти високу посаду й просуватися по кар'єрній драбині, або просто мати засоби для існування.

Формуванню в українців комплексу меншовартості та переходу до мадяронів сприяла не лише шовіністична політика угорської влади,



Фото: Історична правда

але й негативні риси менталітету та поведінка самих угорців.

Вони, на побутовому рівні, у спілкуванні з українцями постійно намагалися показати свою вищість, підкреслити простакуватість, неосвіченість закарпатців, обзивали їх "дикунами-рушняками", "дурними русинами", "смердючими рутенами", "свинями".

В освіті політика угорської влади була спрямована на культивування у дітей та молоді почуття належності до "мадярської батьківщини й мадярської нації" та відданості Угорській державі.

Іван Франко у статті "І ми в Європі" описує, як шкільний інспектор угорець, запрошений на обід до місцевого священника, обурився тим, що його донька розмовляє українською мовою: *"Я не можу їсти обіду разом з таким мадярським горожанином, котрий не навчив своєї дитини по-мадярськи, котрого дитина гавкає варварським жаргоном!"*

Це був справжній етноцид українців, який у XX столітті набув ознак геноциду, коли мадярони почали співпрацювати з угорським урядом в часи Другої світової війни та брали участь у катуваннях та розстрілах вояків "Карпатської Січі".

За триста років цілеспрямованої політики етноциду угорці повністю знищили українську мову в Угорщині, таким чином довівши відомий вислів – коли зникає мова, зникає і народ. Український народ зник на мадярських теренах. Оті триста тисяч нинішніх греко-католиків – то все нащадки українців. Але вони не знають української мови й жодним чином не позиціонують себе з Україною. Вони – угорці.

У містечку Гайдудорог стоїть збудований в середині XVIII століття греко-католицький храм, який нині є центром архієпархії. В Гайдудорозі ніхто не знає української мови. Англійської теж. Тому ми не змогли запитати, чи є українці у місті.

Хоча відповідь нам відома. От лише неймовірний іконостас, в якому 54 ікони, є прямим свідком неугорського походження цього храму. Але про це ніхто вже не скаже.

Отже, ми з'ясували, що на території Угорщини теж є українські етнічні землі – це дві північно-східні області, де розташована більшість греко-католицьких єпархій. Осіб українського походження в Угорщині майже триста тисяч, але українцями вони себе, на жаль, не вважають.

Ну й ще хочу нагадати, що таке етноцид. Це різновид політичної поведінки, спрямованої на знищення ідентичності й культури конкретного етносу.

На відміну від геноциду, який досягає тієї самої мети шляхом фізичного винищення людей, належних до етносу, етноцид може проводитися комплексом заходів, що руйнують системні зв'язки всередині народу, підштовхуючи його представників до переходу в іншу етнічну якість.

Найбільше зусиль у здійсненні політики етноциду докладається для знищення національних мов, що є лінгвоцидом. ■

> *Я не можу їсти обіду разом з таким мадярським горожанином, котрий не навчив своєї дитини по-мадярськи, котрого дитина гавкає варварським жаргоном!*

МІЖ СЛОВОМ І ЗБРОЄЮ: ПАВЛО ВИШЕБАБА ПРО ВІЙНУ, ТВОРЧІСТЬ І СМІЛИВІСТЬ

Ми зустрілись з Павлом на його поетичних читаннях у Празі в рамках туру з метою збору коштів для його бригади. В цей час Чехію накривала повінь, а самого Павла хвиля хейту, через його світлини з мережі, де він мандрує Європою. Павло Вишебаба український еко-активіст, поет і музикант, військовий, котрий здобув впізнаваність завдяки своїй медійності на початку повномасштабного вторгнення, коли його вірші сім'ї стали вірусним.

Розмову провів: Олег Баланда

— Відомо, що період потрясінь часто слугує своєрідним бустером для росту творчого потенціалу людини. Як війна вплинула на Ваше сприйняття реальності, переоцінку цінностей і Вашу творчість загалом?

— З роками ми дедалі більше обростаємо другорядними, третьорядними контактами, знайомствами, справами. Інколи й не можемо згадати, що для нас основне. І в такі періоди потрясінь обставини змушують людину виокремити те, що є дійсно важливим.

Я чітко зрозумів, що не хочу їхати з цієї країни, вона для мене занадто важлива. І я маю її захищати. Тому пішов у ЗСУ.

І там так само, коли перебуваєш весь час під обстрілами, розумієш, що в будь-яку секунду може прилетіти в тебе, й думаєш, чого не встиг зробити в житті. Я багато років писав вірші, але не видав їх. І хотілося багато дорозповісти.

Моїй доньці було 5 років, коли почалася війна. Там думав, якщо зараз загину, вона не знатиме, який я був, ледь пам'ятатиме мене. Мені хотілося якомога більше написати про себе, щоб передати їй, яким я був.

Це може звучить трохи драматично, але от такі дві найважливіші теми виокремились для мене. Зберегти нашу державу як пріоритет. І творчість, яка відгукується людям. Я зробив уже два видання книжки. Сподіваюся, що через пів року буде опублікована друга збірка віршів.

— Ваш подкаст із психотерапевтом Станчишиним про подолання умовного бар'єра між військовими й цивільними є одним з найважливіших, на наш погляд, у цей час. З іншого боку, бачимо безліч матеріалів, які, навпаки, спрямовані на загострення — поляризацію суспільства. Скажіть, чому схожі матеріали отримують досить широке схвалення в суспільстві, хоча шкодять консолідації суспільства, особливо в цей час, коли нам треба гуртуватися?

— Так. Дуже боюся тенденцій, які зараз спостерігаю. Бачу, як з кожним роком війни люди дедалі більше сепаруються. З'являється каста вій-

Подкаст «На зв'язку»: розмова поета-військового та цивільного психотерапевта

Поет, військовий-зв'язківець із 68-ї окремої гірської бригади імені Олекси Довбуша, Павло Вишебаба та психотерапевт і письменник Володимир Станчишин започаткували подкаст «На зв'язку», в якому обговорюють точки дотику та взаємне розуміння між військовими та цивільними громадянами з актуальних тем.

Павло Вишебаба розповів, що ідея подкасту належала Ірині Цибух – загиблій парамедикині з «Госпітальєрів» та журналістці Суспільного. Вона пропонувала зробити десять обговорень, в яких військові розкривають свою правду, про життя, смерть, виживання, про те, як військових сприймають у суспільстві, якими вони бачать свої подальші перспективи, як правильно комунікувати з ветеранами тощо.



ТУТ БУВ Я

Я пам'ятаю: тут були птахи,
їх ціла зграя кленами горсала,
тахікардично грюкала в дахи
в ті дні, коли мені ти ще писала.

Щоденні справи мали певний сенс,
та не згадаю, що в них, крім пустого.
Якщо цей запис вітер понесе,
то я, здається, не помічу того.

Я пам'ятаю, чувся шурхіт хвиль,
а м'язи на обличчі посміхались
самі собою, без моїх зусиль.
Сільські ландшафти не вселяли жалість.

Ще донедавна мАла та ріка
не перелом, а елегантний вигин.
Погоді степовій не нарікав
на жар її, позбавлений інтриги.

Лише бур'ян в задусі не зів'яв.
Хоч видряпай із відчаю на стінах,
що точно пам'ятаєш: «Тут був я»,
такий-то рік, воююча країна.

Лахміття пошматованих небес,
які давно не лагодила тиша.
Не знаю, чи згадаю я себе,
якщо ти навіть знов мені напишеш.

ськових і каста цивільних, і їм дедалі складніше знайти спільну мову. Війна не закінчиться скоро, на мою думку, але навіть якби вона закінчилася сьогодні, то це б тільки загострило ситуацію, коли військові повернулися б у цивільне життя. Це близько мільйона людей, які зараз служать. Досвід фронту і досвід тилу дуже різні. І з кожним днем ми стаємо дедалі віддаленішими один від одного. Діалогів публічних не ведеться. Військові розуміють військових, цивільні розуміють цивільних. Хоча такі публічні діалоги могли б наближати нас один до одного. Я й сам відчуваю, що мені дуже зрозумілі військові й геть не зрозумілі цивільні.

Коли починаю порівнювати складнощі фронту й цивільного життя, мені здається, що на "цивілці" немає причин для депресії, нервових зривів, істерики тощо. Але насправді ж це не так. Цивільне життя теж важке, просто по-іншому. І це нерозуміння ми намагаємося розібрати в серії подкастів з (психологом-психотерапевтом. – Ред.) Володимиром Станчишиним. Ідея подкастів належала Ірині Цибух. Ми хотіли розмовляти з нею, обговорювати якраз ці теми, але не встигли реалізувати подкаст. Її не стало раніше. Але знаю, що вона товаришувала з Володею. Вона б схвалила мій вибір, те, що я запропонував йому реалізувати цю ідею. І загалом це для нас як запрошення до обговорення теми всіма іншими.

Ми з Володею точно не зможемо розв'язати цю проблему самотужки. Ми намагаємося просто нормалізувати діалог між цивільним і військовим, показати, що можемо спілкуватися, ділитися проблемами.

Варто зрозуміти, що тільки разом зможемо перемогти. Тил залежить від фронту, фронт залежить від тилу повністю. Ми залежимо один від одного. Це часто забувається, коли ми такі різні. І складно знайти спільну мову.

— Чи готові Ви зараз до нової порції хейту, можливо, після цього туру? Бо відчувається, що навіть серед військових створюється ця прірва. Скажіть, чому вона виникає? Що б Ви порадили людям, щоб вони не втрачали людяність?

— Я можу багатьох зрозуміти. Значна втома. Вона породжує знервованість, дратівливість. І взагалі зараз у всіх у війську, особливо тих, хто з перших днів на фронті, велике почуття несправедливості. І дуже гостре.

Два з половиною роки вже хлопці й дівчата служать. Їх ніхто не замінює й не каже, коли замінять. Всі начебто прийняли як норму, що одні люди можуть жити в тилу, інші мають воювати. І так само вони не розуміють, чому когось відпускають у відпустки, а когось ні. Тому що дуже різні командири бувають. Мені пощастило з бригадою і командиром. У моєму підрозділі багато хлопців виїжджали вже в Євросоюз, зустрічалися зі своїми друзями, родинами. В тих, хто тут — діти пішли в школу. І коли командир впевнений, що цей військовий повернеться, відпускають. З іншого боку, того, кого піймали на алкоголі чи чомусь подібному, не відпускають навіть у відпустку в Україні.

У нашому підрозділі всі хлопці ходять у відпустку. І мені з цим пощастило. Хоча знаю бригади, в яких це

П О Т О П

Весь день йшов дощ,
і, вікнами на Прагу,
кімната тамувала спрагу.
Лунали крики з площ.
Із підвіконня падали каскади,
впливали згустки темряви, мов скати,
під ліжко, під стільці, - всю ніч без ладу
дощ падав.

Розбив вікно,
зірвав стару фіранку.
Сочилася вода крізь дранку,
рядно пішло на дно.
Струмками і джерелами вплітала свою
присутність каламутна Влтава:
майдани, храми, ратушу, квартали
вкривала.

І був потоп
великий в різних змістах.
В кімнату ринули із міста
істоти всіх подоб.
Із балюстрад зривалися лангусти,
вусаті коропи розхитували люстру,
між книг ховалися закладки устриць,
назустріч впливав дельфін,
за ним косяк піраній
пірнав під бильця на дивані.
Застиглий парафін
в підсвічниках обсіла зграя п'явок,
повз стіл пливла медуза, мов піала.
Та повінь безнастанно наступала.
Світало.

І вітер вщух.
Вода зійшла у штилі,
розвиднились дахи похилі.
Застиг в кімнаті рух.
На меблях, що лежали випадково,
зсихалась тканина під променем
ранковим.
Це все твоє діяння загадкове,
любове.

Х О К К У

Є картини війни нетутешні,
наче хокку бентежний сюжет:
білий цвіт молодої черешні
осипається на кулемет.

Від прильотів раптових з розмаху в
різнотрав'я уткнешся чолом,
де занурюються комахи
у свою комашину любов.

Облітає лелека під креном
водоспади від фосфорних бомб.
Відділити би все поокремо
і ніколи не скласти гуртом.

Та замішано все в одній миті,
і так ясно крізь діри в стіні:
ось життя - з головою у літі,
ось людина - по лікті в війні.

3.06.2022. Дон. обл



значно складніше. Й через це виникає почуття несправедливості. Деякі військові виставляють фотографії, відео з відпустки. А без цього він не зможе зібрати людей ніяк. Тому розумію, що черговий тур – це чергова порція хейту. Але я знаю, навіщо я тут. Я знаю, що від мене чекають хлопці й моя бригада. Збори коштів перестали працювати. Якщо раніше, у 22-му році, ми робили банку і на неї люди кидали гроші, то зараз такого вже не відбувається. Треба робити щось активніше. Коли ми не можемо зібрати банку, командир мені каже: "Павло, придумай щось".

Спочатку звертаюся до відомих знайомих, як-от Саша Єрмак, Альона Альона, Коля. Коли й це не працює, ми кажемо: "Спробуймо тур знову". І от ми поїхали. Вчора був гарний збір. Сподіваюся, сьогодні продовжиться. І мені буде з чим повернутися до хлопців. Я знаю свою мету, знаю, навіщо я тут. І можу зрозуміти хлопців, яким складніше з командирами. Можу зрозуміти їхню дратівливість.

— Так, але Ви все ж таки працюєте, не просто їдете відпочивати у відпустку, а використовуєте її з користю.

— Просто люди, які ніколи в турі не були, не розуміють, що це за робота. Коли в тебе проблеми зі спиною, "хандрос", їздити місяць і виступати. Думаю, в мене на п'ятий день почне боліти спина. Я це приймаю, я тут на роботі.

Мене, до речі, питали в коментарях, чому я у військовій формі в Чехії. Тому що почуваюся разом із хлопцями, постійно з ними на зв'язку. Я тут працюю для них, вони зараз на Покровському напрямку, чекають від мене допомоги, зокрема їм потрібні пікапи. Я буду збирати й відправляти їм, тому що в нас зараз йдуть активні бойові дії. Це дуже актуальне питання для мене. Я зрозумів, що не зможу пояснити всім охочим, навіщо ми це робимо. Якщо нам сьогодні спалили пікап, завтра його держава нам не надасть.

—У своєму вірші "Потоп" Ви немов передбачили те, що зараз відбувається в Чехії та зокрема в Празі. Це неймовірна синхронізація та візіонерство, бо саме перед Вашим приїздом в Прагу «весь день йшов

дощ… і був потоп великий в різних змістах»… Коли і як виник цей вірш?

— Насправді це образ, метафора, яку я знайшов і через яку розповідаю про свої переживання, кохання. Я сам був надзвичайно здивований, коли їхав з України у Прагу й хотів уперше прочитати там вірш. І почалася ця повінь, дійсно такий містичний збіг. А вірш написаний понад 5 років тому.

— Зараз ми спостерігаємо плавний "відкат" знову до російської мови. Здається, що люди не до кінця усвідомили її важливість. Ми спостерігаємо безліч відео та свідчень, де воїни спілкуються мовою ворога під час виконання завдань на фронті, чи власне чують її за своєю спиною. Хочеться дізнатися, як мовне питання форсується в ЗСУ? Чи питання національної безпеки, якою, безперечно є й мова, все ще не на часі?

— Насправді ми тут не перші. І в кожній війні йде відторгнення всього ворожого, в тому числі й мови. Це стає табуйованим. Але насправді цих патріотичних підйомів вистачає зазвичай ненадовго. І в нас це так само відбулося.

Багато людей, які перейшли на українську, захищаючи, утверджуючи свою ідентичність, на яку, по суті, й нападає Росія, а не лише на територію. І люди, розуміючи, що ми захищаємо, цю ідентичність відстоювали, зокрема й у спосіб переходу на українську мову. І я це завжди всіляко підтримував.

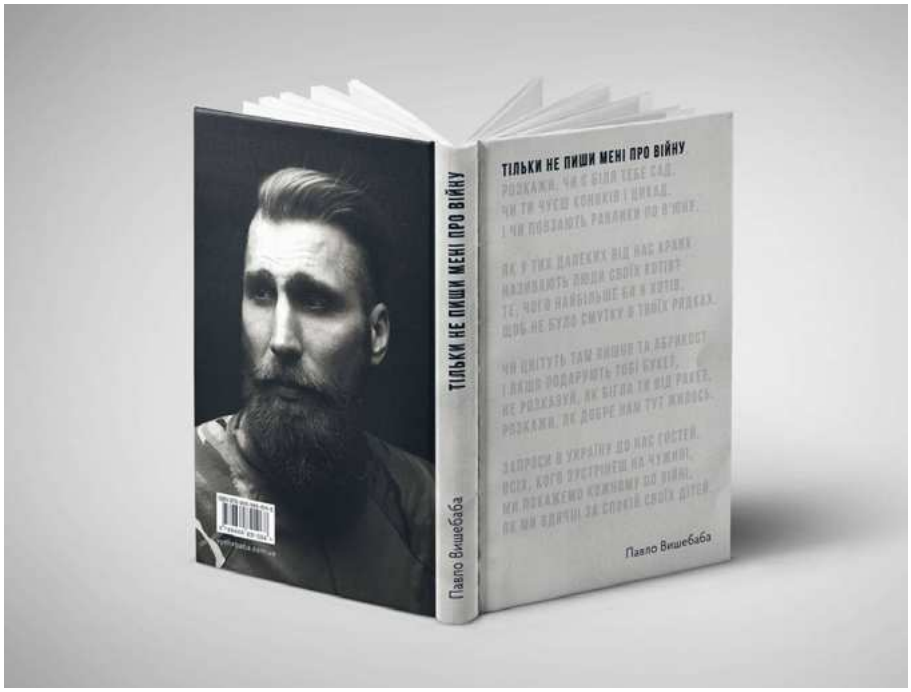
Для мене також цей перехід у 2014 році був захистом власної ідентичності. Коли окупували Краматорськ, я перейшов раз і назавжди на українську мову. Але "відкату" не відбулося, тому що я розумію, що досі ця небезпека для моєї ідентичності існує.

По-друге, мені надзвичайно сподобалося спілкуватися українською мовою, писати вірші українською, співати українською тощо. Я просто насолоджуюся тим, що перейшов на українську. А для багатьох, мабуть, це стало занадто складною зміною в житті. І вони повернулися до інертної, звичайної своєї практики спілкування мовою нашого ворога. У Збройних Силах України це питання ніколи, по суті, не підіймалося, принаймні в моєму оточенні.

У моїй бригаді ми спілкувалися лише українською мовою, буквально одиниці – російською. Зараз поступово відбувається "відкат", але фронт – це не те місце й не той час, щоб сперечатися про мову. У нас там інші завдання. Тому такі питання реально просто не виникають, якщо відверто.

— У відкритих джерелах вказується, що Ви є веганом. Розкажіть, наскільки проблематичним є забезпечити раціон для військового, який не вживає продуктів тваринного походження?

— На початку повномасштабного



КОЛИСКОВА

Спи, дитино. Світить місяць.
Потяг йде обабіч лісу.
Краєм міста. Крізь пости.
В стукотінні спи та спи.
Кожен поштовх — сон у вічі.
Не прокинься цілу вічність,
щоб проспати власний сум.
Тільки там, куди везу,
там, де всесвіт збожеволів,
не проспи чужого болю.
Часом ліпше за вагон
колисатиме у сон.
Спи, дитино. Буде ранок,
будуть хвилі з океану,
вкриють місто і пости.
Спи, дитино, поки спи.

ДОНЬЦІ

Тільки не пиши мені про війну,
розкажи, чи є біля тебе сад,
чи ти чуєш коників і цикад,
і чи повзають равлики по в'юну.
Як у тих далеких від нас краях,
називають люди своїх котів?
Те, чого найбільше би я хотів,
щоб не було суму в твоїх рядках.
Чи цвіте там вишня та абрикос?
І якщо подарують тобі букет,
не розказуй, як бігла ти від ракет,
розкажи, як добре нам тут жилось.
Запроси в Україну до нас гостей,
всіх, кого зустрінеш на чужині,
ми покажемо кожному по війні,
як ми вдячні за спокій своїх дітей.

ПЛЮС

Як ти? — не буду тебе питати.
Довгі подробиці — атрибут
мирних часів, нині інший статус.
Просто, будь ласка, будь.

Курс на життя зараз не дорожчий
за нафтовий барель, та я молюсь.
Фронт, укриття, чужина абощо —
просто постав тут плюс.

Маєш, напевно, чималий клопіт,
часом і я наче з ніг валюсь.
Дві наші долі малюю на попелі:
лінія, лінія — плюс.

2022, Покровський район Дон. обл.

В І Д Б И Т К И

**Обмануті надають словам надмірну вагу,
пишуть їх в зошит,
збирають в дорожню сумку.
Єдина правда, що торкалася її губ,
торкалась моїх і була поцілунком.**

**Зневірені творять ідеї для віровчень,
б'ються у барах, кидають себе на війни.
Єдина ніжність, що торкалась її плечей,
торкалась моїх і була обіймами.**

**Принижені знають ціну чужим правам,
очолюють мітинги, йдуть у найманці.
Єдині ліки, що торкалися її ран,
торкались моїх і були зізнаннями.**

**І перш ніж зійти із рейок, мов той вагон,
щастя, на яке розраховують лиш зухвальці,
було так близько, що торкнулись його,
на ньому наші відбитки пальців.**

7.06.2023

вторгнення, коли ще була невизначена лінія фронту, дуже нестабільна, то в нас були польові кухні та два чани. В одному чані суп з тушкованкою, в іншому – каша з тушкованкою. А мені залишалася квашена капуста, солоні помідори й інколи банка квасолі. За перший місяць я "скинув" десь кілограмів 7-8, мабуть.

А потім, коли лінія фронту стабілізувалася, десь наприкінці квітня – у травні, і почали їздити волонтери, проблем з веганською їжею не вже не було, тому що вони привозили й вареники з картоплею, й багато закруток, овочі. Зараз взагалі немає проблем. "Нова пошта" прекрасно працює у прифронтових містах, тобто в доступності 40 хвилин завжди є відділення.

Тож я собі просто замовляю веганську їжу. Хоча працюю у виїзній групі відділення польового вузла зв'язку. Машиною виїжджаємо на "нуль", але можемо виїжджати і в тил. У моїй бригаді є й вегани, й вегетаріанці. Це десь 1 на 200 людей, не більше. Ми один одного знаємо. Так от, у кого немає машини, то, звісно, є проблема з продуктами.

Тому дуже швидко необхідну кількість голосів набрала створена петиція про те, щоб було як в арміях НАТО, ізраїльській армії, турецькій, шведській – всюди є веганські пайки, вегетаріанські. Тому зараз Президент зобов'язав Кабінет Міністрів розробити, наскільки знаю, вегетаріанські й мусульманські пайки. Зокрема мусульмани воюють і поруч з нами на Покровському напрямку – 59-та бригада, там є цілий взвод мусульманський, окрема група штурмова.

Тож сподіваюся, що Кабінет Міністрів розробить це питання. Деякі громадські організації вже затвердили продукти у веганському пайку й попросили декілька фірм розробити тестову партію. Ми ж усе-таки рухаємося до стандартів НАТО й рано чи пізно нам доведеться це прийняти.

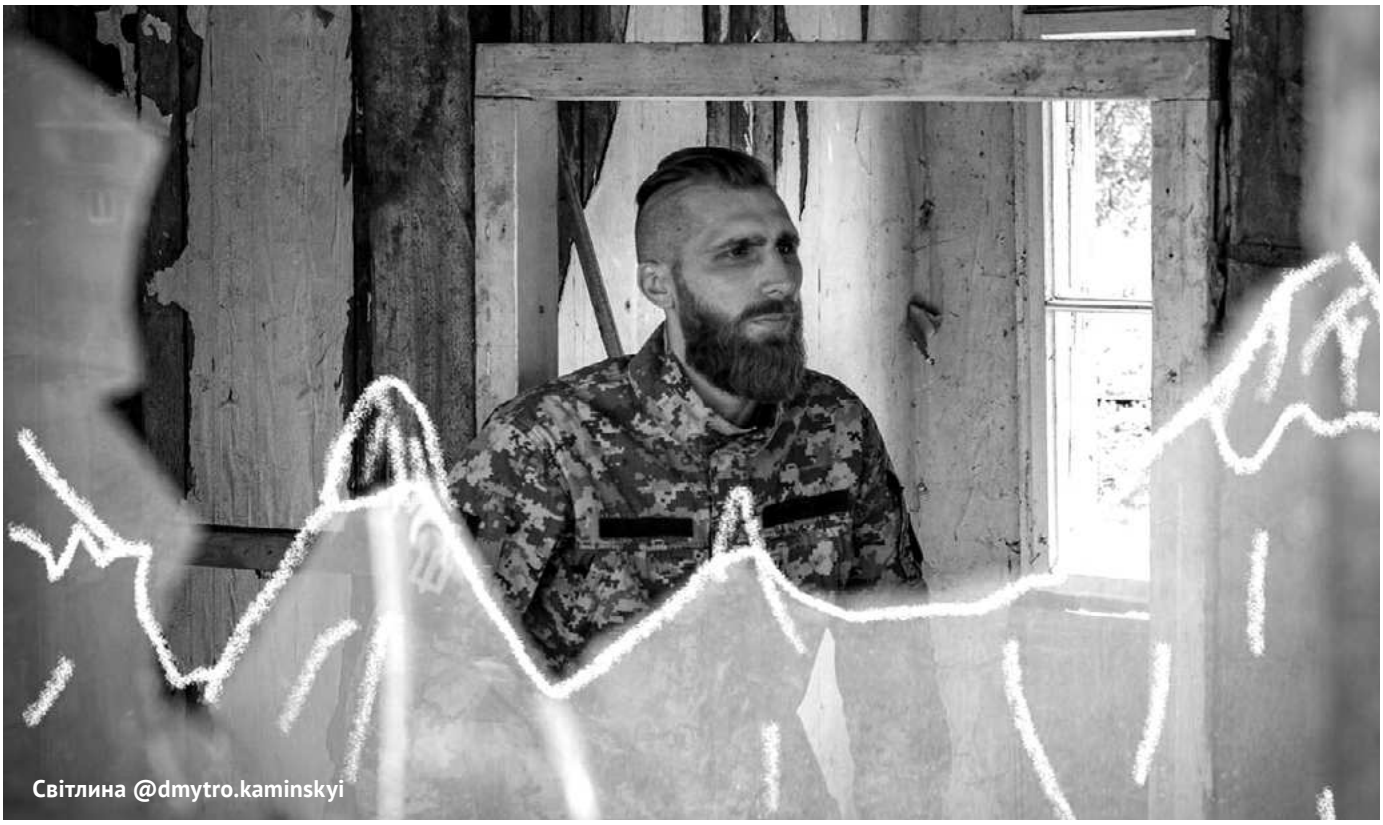
— Для Вас як екоактивіста очевидним є те, як у зоні бойових дій страждає все живе. Можете розповісти про масштаби катастрофи?

— Ці два з половиною роки наша бригада була переважно на Донеччині, то очевидно, що там екологічна катастрофа, зруйнована екосистема, яка ніколи не буде відновлена. Там затоплені шахти. Десь тижні три тому в чергову шахту був приліт і її затопило. Відкачати воду надзвичайно проблематично під обстрілами, це все йде в ґрунтові води. Плюс, шар ґрунту перерити вибухами, що також вважається частиною пошкодження екологічної системи. Я вже не кажу про види тварин, рослин червонокнижних, яких дуже багато в Донецькій області знищено. І ми просто зараз не можемо оцінити масштаби цієї екологічної катастрофи в цьому регіоні, тому що неможливо провести дослідження, чи залишилися там ці червонокнижні рослини, які популяції тварин були винищені, зараз це неможливо.

Там дуже багато, особливо влітку, пожеж, горять степи, поля. І коли їдеш по Донеччині, дуже складно не побачити ці плями пожеж повсюди, тому що від прильотів це все загоряється, особливо влітку. Тож ніхто зараз не може оцінити масштаби цієї екологічної катастрофи в фронтових регіонах.

І навіть після перемоги мине ще дуже багато років, коли це буде оцінено, тому що там усе заміновано, й


Photo by Tetyana Kizenko @tanya_kizenko_photo


Світлина @dmytro.kaminskyi

буде розміновуватись роками. Тож говорити зараз про стан довкілля в цих регіонах просто не доводиться.

— Після майже трьох років активних бойових дій ми спостерігаємо безліч демотиваційних факторів, котрі напряму впливають на бойовий дух бійців. Як Вам вдається зберігати наснагу і продовжувати боротися, попри все?

— Є розуміння, що ми зараз мусимо відстояти нашу державність. І у нас є сподівання, що в України ще є великі резерви, багато людей, яким небайдужа ця країна. І ті люди, які служать від початку повномасштабного вторгнення, все ж таки мають надію, або contra spem spero, що їм на заміну прийдуть люди, які зможуть долучитися до визвольної боротьби. Це ж який історичний шанс зараз у нас на роки, на десятиліття, а то й на століття наперед показати Росії, що сюди лізти не можна. І ще дуже багато людей не служило, частина перебуває за кордоном. Коли ми йшли, розуміли, що ми зараз тут і даємо іншим людям заробити гроші, пожити зі своїми родинами, набратися сил, набратися сміливості й прийти замінити нас. От є таке сподівання.

У мою бригаду хлопець з Іспанії приїхав. А в нього мережа ресторанів в Іспанії. Він доларовий мільйонер, він все там залишив на адміністраторів і приїхав захищати свою країну. Для мене честь просто служити з такими людьми. З Італії хлопці приїжджали, з Польщі, з Німеччини.

Я розумію, що всім шкода залишати своє старе життя. Але просто хочеться нагадати, що всі десятиліття попереду вашого життя вас будуть питати, що ви робили під час війни. Від цього питання нікуди не можна буде сховатись. Тому ми сподіваємося, що всі люди, які зараз у тилу, розуміють, що нас рано чи пізно треба буде поміняти. І ми тут чекаємо людей завжди. Всі їх приймають, ніхто не питає, де ти був два з половиною роки. Ти прийшов і ми тебе за це поважаємо. Ось так.

— Якими Ви бачите українців і Україну після перемоги?

— Про майбутнє України, чесно, навіть після перемоги — не думаю. Вважаю, що якщо нашому поколінню вдасться зберегти державу, хоча б якусь, корумповану, зі своїми недоліками, але хоча б зберегти власну державу й незалежність, це вже буде, мені здається, достатньо за всю ціну, що ми заплатили. Тому що зараз думати про те, щоб зробити з України Німеччину чи Сінгапур, якесь економічне диво – про це рано говорити, нам зараз просто треба, на мій погляд, думати про те, щоб у нас залишилася держава для наших дітей. Тож про якесь далеке майбутнє я навіть не думаю.

Наше завдання зараз, тут і зараз, гуртуватися навколо того, щоб відстояти свою державу і свою незалежність. Дякую вам.

ВИРОК НОЧІ

Я тепер не запалюю світла, від слова «зовсім».
Ніч прийде, і вона буде мати твоє волосся.
Часом з вікон заклеєних випаде промінь з пилом,
наче та сивина, що в ці дні ти собі нажила.
Я занурююсь в ніч, мов лягаю в твої обійми.
У молитвах своїх не проси зупинити війни,
не проси нездійсненного нам, а самий лиш мізер:
загасити зірки та сховати подалі місяць.
Уночі невідомо за ким калатають дзвони,
уночі наші ріки й струмки не такі червоні,
павутиння пітьми зашиває в будинках діри,
і цього нам достатньо, щоб мати ще крихту віри.
Духи дому оплакують протяги коридорні,
всі слова про любов застрягають клубком у горлі,
та коли буде можна без жаху відкрити очі,
повертайся, промовимо їх, наче вирок ночі.

ПРОСТІШЕ КУПИТИ ЗА СВОЇ. ЯК РОТНІ КАСИ КОМПЕНСУЮТЬ ПРОГАЛИНИ АРМІЙСЬКОЇ ЛОГІСТИКИ

Ротна каса — це кошти, які бійці щомісяця здають зі своєї зарплати на різні спільні потреби, пов'язані зі службою. Така практика існує майже в усіх українських військових підрозділах, із представниками яких ми спілкувалися.

Це явище — яскравий вияв притаманної українцям самоорганізації. Сьогодні на рівні рот у війську фактично функціонує неформальна система, яка допомагає підрозділам виконувати бойові завдання і підтримувати боєздатність, компенсуючи прогалини армійської логістики й складнощі застарілої системи документообігу.

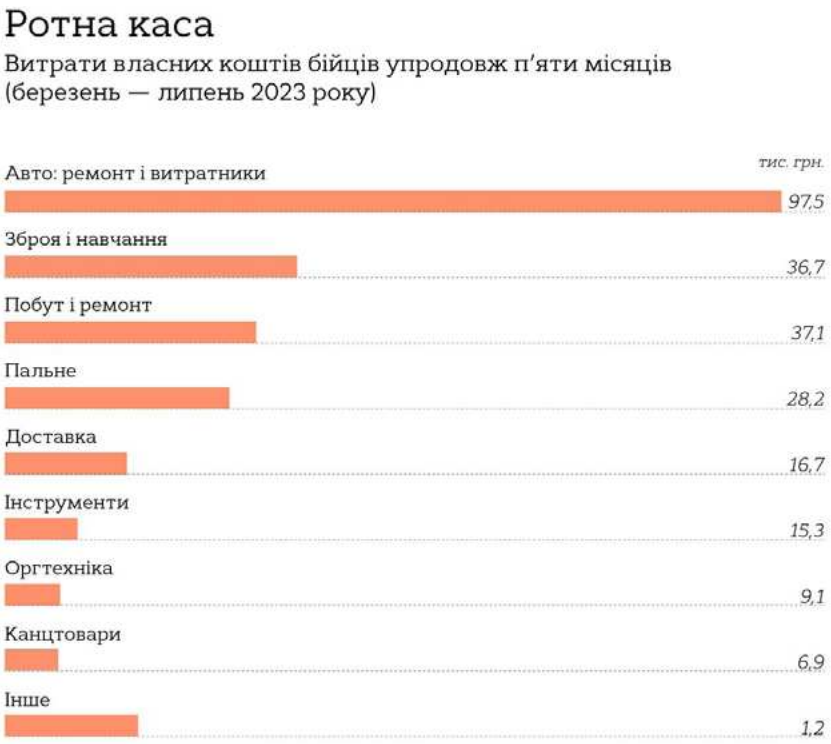
Текст: Інна Гадзинська, texty.org.ua

Відповідальність за витрату спільних коштів зазвичай неформально покладається на бійця, якому довіряють. Найчастіше це не командир роти (у нього й так багато роботи), а водій чи автомеханік, оскільки левова частка коштів, як бачимо на прикладі одного з підрозділів, витрачається саме на підтримання автомобілів у робочому стані.

Зазвичай для цих потреб заводять окрему банківську картку, яку можуть назвати "Фонд роти", "Ротна каса", "Общак" чи якось інакше.

Про те, куди витрачаються гроші з такого фонду і чому бійці почали створювати ротні каси, нам розповів боєць, який вів таку звітність упродовж кількох місяців у роті однієї з бойових бригад ЗСУ. І поділився кількома торішніми звітами. Ми систематизували, анонімізували та візуалізували ці дані, а також розпитали детальніше про витрати.

Публікуємо інфографіку і розповідь бійця про те, що й чому доводиться купувати власним коштом (далі його пряма мова).



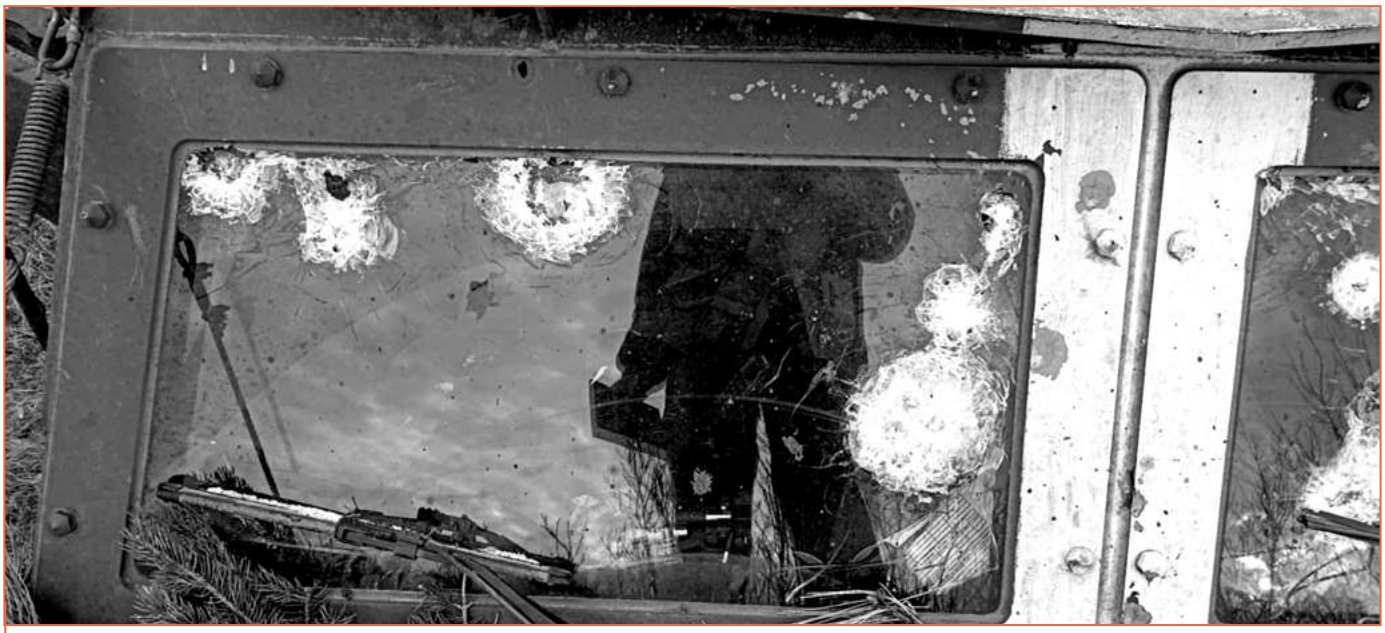
По 500 гривень із зарплати

Зазвичай щомісяця ми здавали по 500 гривень. Якісь побутові дрібниці (цвяхи, плівку, мішки, одноразовий посуд) купували без додаткового обговорення.

Великі покупки прийнято було узгоджувати, зібравшись із командирами взводів, які на свій розсуд могли прийти разом із командирами відділень.

Іноді для цього доводилося здавати більше коштів, наприклад по тисячі, особливо коли отримували "бойові" (винагорода для бійців, які виконують бойові завдання на передових позиціях. — Ред.).

Збір коштів добровільний. Здати пропонували кожному, але дехто від-



Потрощене броньоване скло “Козака” все ще не привід здавати авто в ремонт, бо інакше доведеться надовго залишитися без “броні”

мовлявся. Ніхто їх не щемив. Були, звісно, розмови на зразок “ти не здав гроші на ремонт авто, ми тебе на пошту не веземо наступного разу”, але по факту нічого такого не відбувалося. Принаймні в нас.

Авто: ремонт і витратники

У нас на балансі був один пікап, інші два “неофіційні”, але однією машиною ми не впоралися б з усіма завданнями.

Потрібно возити людей на позиції, возити хворих і поранених (бо в медиків теж авто часто зламане або пального немає), їздити на склад, на пошту, вирішувати різні справи в армійських службах. Якось завозили одного бійця з гострим зубним болем до стоматолога, іншого з виразкою в лікарню.

Усі три авто обслуговували значною мірою за свої, бо отримати на складі запчастини до пікапів, пригнаних із Європи, нереально, принаймні мені жодного разу не вдавалося. А вони часто ламаються, пошкоджуються під час експлуатації в жорстких умовах.

За колесо, пошкоджене під час навчань, наприклад, має заплатити матеріально відповідальна особа. Але це несправедливо, тому такі витрати покриваються з ротної каси.

Фарбу часто купували, підфарбовували авто, коли щось десь побите чи пошкоджене. Домкрати автомобільні від “Козаків” українського виробництва в нас часто ламалися, їх теж простіше купити нові, ніж пояснити, чому вони зламалися, і списати. Полагодити машину, що стоїть на балансі, силами ремонтної роти чи взводу технічного забезпечення теоретично можливо, але це паперова тяганина і черга на ремонт, який може затягнутися на місяці. Хоча я чув про випадки в інших бригадах, що трофейні БМП їм привели до ладу за два-три тижні.

Наприклад, під час контрнаступу на Запорізькому напрямку в нас уночі пікап злетів у кювет. Водій намагався оминути вирву від КАБа, а назустріч йому вилетіла БМП. Там погнуло двері, ще щось побилося. Ремонт потрібен був негайно, бо це була єдина машина, яка могла доїхати до нульових позицій тією розбитою дорогою.

Я купив запчастини, поїхав на СТО, де ми раніше ремонтувалися, а там майстер був зайнятий. Довелося самому розбирати, вирівнювати, щось міняти — у мене професія довоєнна пов’язана з металообробкою.

Врешті цілий день провозився — і машина хоч не ідеально, але їде. Таку швидкість ремонту “офіційно” в армії забезпечити неможливо, бо це треба спочатку скласти акт технічного стану, рапорт із поясненням, чому цей стан погіршився, написати заявку на запчастини, потім занести всі ці документи у відповідний підрозділ. Коли буде вільний трал, вони її кудись там завезуть, поставлять у чергу на ремонт, замовлять запчастини. Ми якось здали два “Козаки” на початку лютого в ремонт, отримали у вересні чи жовтні. Відремонтували дуже добре, але ж як довго! Тому броньовані авто віддавали в ремонт лише в крайньому разі, коли їх вже неможливо було використовувати чи відремонтувати самотужки.

Спільним коштом часто доводиться купувати й витратні матеріали: омивач скла, оливи, антифриз. Їх іноді можна отримати на складі, а іноді кажуть, що немає і треба почекати.

Часті поїздки на “Нову пошту”, як і витрати на доставку, теж здебільшого пов’язані з обслуговуванням автомобілів.

Пальне

З пальним така історія: його видають на складі відповідно до заявок і звітів, але з різних причин його завжди бракує (траплялося, що й зовсім не було протягом двох тижнів).

Але бракує зовсім не тому, що ми їздимо в якихось особистих справах чи продаємо наліво. Принаймні в нашому підрозділі такого точно не було.

За зібрані кошти ми купували бензин для генератора. Тому що генератор нам видали, він був на балансі як майно роти, але не як “споживач” пально-мастильних матеріалів з окремою відомістю про витрати. Тому знову ж таки простіше купити за свої.

Якщо на балансі в роті є автомобілі бензинові, пальне іноді беруть з “автомобільного”, а потім трохи скручують спідометри, щоб підганяти показники під звіти. Але в нас були тільки дизельні.

До речі, спідометри доводиться підкручувати ще й тому, що реальні витрати пального не завжди відповідають документації. Броньований автомобіль “Козак” за документацією витрачає близько 26 літрів пального на 100 кілометрів по шосе і 33 літри по ґрунтовій дорозі, а в нормах закладено до 28 літрів.

Але ми майже не їздимо ним по шосе. Натомість їздимо пісками і болотами з десятьма людьми на борту (замість передбачених восьми) та купою зброї. Я навіть бачив на приладах 56 літрів на 100 кілометрів у якийсь момент. Обґрунтувати перевитрати пального за всіма правилами неможливо, а різниця буває значна. Тому доводилося підганяти кілометраж у звітах і на спідометрах під реальні витрати пального.



Приклад використання захисної плівки на вологій стіні старого будинку, у якому базувалися бійці

Зброя і навчання

Власним коштом ми покривали абонплату за старлінки і купували різні штуки, які важко або неможливо було отримати на складі. Наприклад, магазини для стрілецької зброї взамін втрачених, щоб не марудитися з оформленням списання.

Найгірше — це коли гублять (а в бою таке буває часто) магазини, які йшли в комплекті зі зброєю. Тоді треба оформляти розкомплектування, заповнювати багато паперів, щоб їх списати. Списання втраченої зброї — окрема історія, вона за межами фондів роти.

У нас система чомусь вважає, що людина не може загубити в бою магазин чи, не дай Боже, цілий автомат, навіть будучи пораненою. Вартість магазина зазвичай стартує від 350 гривень, хороші коштують 800–900.

Наприклад, прийшов командир відділення чи взводу і сказав: у нас бракує магазинів, може, ще комусь треба. Інші погодилися, що не завадить, писали, скільки кому бракує, і ми купували. У нас демократія в цьому плані була.

Іншого разу купували кілька десятків навчальних гранат, щоб потренувати новачків. Це була наша ініціатива. Їх нам не видавали, як і холості набої, до речі. А тренуватися новачкам на чомусь треба.

У квітні, коли були на Дніпропетровщині й готувалися до обіцяного командуванням контрнаступу, придбали два надувних човни. Бо наказ організувати навчання для подолання водних перешкод видали, а човнів не видали.

Якісь дорогі речі на зразок приладів нічного бачення ми з цієї каси не потягнули б — щось нам видавали на складі, з чимось допомагали волонтери.

Побут, оргтехніка та інше

З побутових товарів постійно купували різні дрібниці для облаштування бліндажів і окопів (цвяхи, кріплення, інструменти тощо), дощовики, багато пакувальної та захисної плівки, яка завжди потрібна, щоб захистити бліндажі, окопи і спальні місця від вологи, але чомусь не постачається централізовано. Як і кольоровий скотч на пов’язки для розпізнавання своїх.

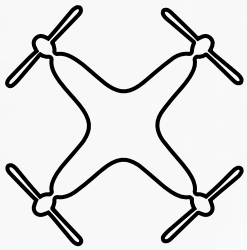
Та навіть тенти для вантажівок, щоб не намокав боєкомплект, ми самі виготовляли, купували матеріали й інструменти для цього.

Витрати в розділі “оргтехніка” — це “король звітності” принтер, який просто необхідний у кожній роті, щоб роздруковувати численні звіти, акти і рапорти. На складі його також не видають, треба скинутися, а заодно й на папір і ручки.

Найсмішніше, що купувати власним коштом бійцям довелося навіть книгу обліку армійського майна (а саме додаток 13) — її не виявилося на складі в потрібний момент. Але це не привід запізнюватися зі звітами, бо звітність в армії, як і виконання бойових завдань, понад усе. ■



Ще одна вантажівка, тентована власним коштом бійців. Фото надане співрозмовником



АРМІЯ 3D-ДРУКУ: ДРУКАРМІЯ В БОРОТЬБІ ЗА УКРАЇНУ

З початку повномасштабної війни в Україні технологія 3D-друку стала ключовим інструментом у підтримці оборонних сил. Проєкт Друкармія (англійською Print Army) що працює з початку конфлікту, об'єднує спільноту волонтерів не лише в Україні, але й по всьому світу. Його головна мета — виготовляти необхідні компоненти для української армії за допомогою 3D-принтерів, швидко, ефективно та з мінімальними витратами.

ЯК ПРАЦЮЄ ПРОЄКТ

Принцип роботи проєкту простий. Військові підрозділи подають запит на конкретні вироби, які їм потрібні на фронті, наприклад, для дронів, стабілізатори для гранат чи медичне обладнання. Після реєстрації на веб-платформі drukarmy.org.ua волонтери починають друк деталей на своїх принтерах згідно з отриманими специфікаціями. Після цього готову продукцію відправляють на збірні пункти, звідки вона доставляється безпосередньо до військових частин.

На платформі зараз залучено понад **7 500 активних друкарів,** які використовують **більше ніж 9 000 принтерів**, що вже надрукували понад **240 тонн пластикових виробів**. Від 3D-друку залежить чимало військових операцій — від виробництва деталей для дронів до медичних інструментів і запчастин для техніки. Поточний обсяг замовлень становить понад **25 тонн пластику**, що свідчить про постійну потребу в цих виробах.

ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ВОЛОНТЕРІВ

До проєкту долучилися волонтери з **13 країн** за межами України, де друкуються деталі, що не є зброєю або її компонентами, щоб не порушувати міжнародне право. Зарубіжні хаби розташовані у Великій Британії, Німеччині, країнах Балтії та Польщі, а також в інших європейських країнах, **включаючи Чехію**.

Принтери, які фізично не розташовані в Україні, не друкують проєкти, що можуть нагадувати зброю, а лише з розділу "міжнародний", оскільки в деяких країнах таке виробництво може бути забороненим

УЧАСТЬ ЧЕХІЇ В ПРОЄКТІ

У Чехії головним координатором проєкту є пан **Ярослав Геренок з Брна**. У Чехії наразі залучено **30+** друкарів із загалом **45+** принтерами. Виробництвом займаються волонтери та ентузіасти українського походження, чехи та словаки. Хаб збору, перевірки якості та відправки в Україну розташований **у Брні**. З Чехії вже було відправлено в Україну **600+** кілограмів деталей, надрукованих на 3D-принтерах. Чеська спільнота налічує **16 активних учасників,** які допомагають підтримувати оборону України.

ПЕРЕВАГИ ТА ВНЕСОК ПРОЄКТУ

Проєкт Друкармія має кілька ключових переваг. По-перше, децентралізований характер друку дозволяє виготовляти необхідні деталі швидко і гнучко, відповідно до потреб фронтових підрозділів. По-друге, завдяки 3D-друку знижуються витрати та збільшується доступність специфічних деталей, які інакше було б складно або дорого забезпечити. І, найголовніше, цей вид виробництва практично неможливо повністю зупинити противнику, оскільки він відбувається в приватних домівках і маленьких майстернях.

Якщо у вас є 3D-принтер і ви хочете долучитися до підтримки оборони України, це легко зробити. Достатньо зареєструватися на вебсайті проєкту (drukarmy.org.ua) і почати приймати замовлення. Навіть без принтера ви можете долучитися як координатор або донор. Принтери, такі як BambuLab A1, **які можна придбати за приблизно 200 євро**, є ідеальним вибором для початківців.

СПІЛЬНОТА ТА ПІДТРИМКА

Спільнота Друкармія відкрита та дружня. На форумах та в чатах можна ділитися досвідом і вирішувати технічні питання. У Чехії ви можете звернутися до пана Ярослава Геренка, який надасть необхідну інформацію та підтримку. Для отримання більш детальної інформації та реєстрації відвідайте офіційний вебсайт проєкту **drukarmy.org.ua** або Facebook-сторінки, вказані нижче.

НА ЗАВЕРШЕННЯ

Друкармія є прикладом того, як сучасні технології можуть допомогти в кризових ситуаціях і підтримати оборонні зусилля країни. Кожен надрукований виріб може бути різницею між успіхом та поразкою на фронті. Для всіх, хто бажає долучитися до захисту України та підтримати її армію, цей проєкт надає ідеальну можливість.

КОНТАКТИ ТА ІНФОРМАЦІЯ:
Ярослав Геренок
Телефон, Whatsup: +420702931140,
Telegram @gerenok
Email: yaroslavgerenok@gmail.com

Друкармія
Вебсайт: drukarmy.org.ua/en
FB група Українська (міжнародна):
facebook.com/groups/517621483912615
Чеська FB група – закрита:
www.facebook.com/groups/1743588773112822

Представлення підсумував Іван Господар
(залучений друкар і пропагандист)
ivanhospodar@gmail.com



Ви іноземець і шукаєте роботу?

Хочете використати свої знання на чеському ринку праці? Думаєте, як далі розвивати свою кар'єру?

У Центрі зайнятості ЧР кваліфіковані спеціалісти по роботі з іноземцями нададуть вам індивідуальну підтримку:

- пояснять, що потрібно знати при пошуку роботи, допоможуть знайти вакансії в Чехії,
- нададуть поради щодо кар'єри,
- проконсультують вас, що потрібно зробити, щоб ваша освіта була визнана в ЧР, і як ви зможете працювати за фахом,
- допоможуть з написанням резюме та підготовкою до співбесіди,
- запропонують курси перекваліфікації, фінансовані Центром зайнятості ЧР,
- курси чеської мови, фінансовані Центром зайнятості ЧР,
- поради у складних ситуаціях,
- **у разі потреби нададуть безкоштовний переклад.**

Контакти можна знайти на:

www.cizinci.cz
+420 800 779 900
callcentrum@uradprace.cz

The project is co-financed by the European Social Fund under the operational programme employment plus and the state budget of the Czech Republic under no. CZ.03.01.04/00/22_002/0000170.